

ignem febrium ardentissimum secutorum: & dicuntur à medicis hæc duo quæ sibi contraria dinoscuntur, ex uua fellis materia in homine procreari.

Et usque ad inferos peccatum illius. Peccatum impii & ini- qui tam magnum est & tam grave, ut eum deprimat ad infer- num tanquam plumbum in aqua validissima.

Obliviscatur ejus misericordia. Id est, qui non solum mi- sericors sed & misericordia dicitur: quia misericors à miseri- cordia, & ideo quasi prototypum nomen, majus est quam deductio nuncupata. Quicumque ergo sanctorum potest dici misericors, verax, & justus: nemo tamen eorum rectè dicitur misericordia, & veritas, & justitia.

Dulcedo illius vermes. Per Antiphrasim dictum, quod est, scatenis vermium moriatur. Et in Evangelio: Vermis eorum non morietur. Talis igitur dulcedo erit iniquis, & odienti- bus Deum.

Non sit in recordatione. Id est, ad veniam misericordiae non perveniat, quod diabolo, & suis hæreticis & impiis futurum, de scripturis sanctis ita didicimus.

Sed conterasur quasi lignum infructuosum. Secundum il- lud: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, ex- cidetur, & in ignem mittetur. Vel lignum, peccatum in- telligamus: quod per lignum accidit: per quod lignum diabolus addidit ad cumulum criminis, quod adversum Deum rebellis extiterit, ut & hominem præcipitaret in mor- tem: unde jam & in æternum interitum condemnatus est: propter quod ipse diabolus lignum insanabile, & infru- ctuosum potest dici: quia nunquam erit penitentiae medica- tione sanandus. De ligno autem vitæ, id est cruce, vel de Christo dicitur: Secundum dies ligni, erunt dies populi mei.

Pavus enim sterilem. Id est nutritiv & fovit animas steriles, & infructuosas virtutibus.

Et quæ non parit. Eas quoque animas assensionis suæ de- lectationibus pavit, quæ cum possint de utero cordis bo- na opera parturire, & noluerunt, sicut de hujusmodi ait Da- vid: Noluit intelligere ut bene ageret.

Et vidua bene non fecit. Viduam, animam sanctitatis viri- bus destitutam: quæ Deum virum habuerat, cum exhortatio- ne noluit consolari ut id ageret, quemadmodum posset re- verti ad virum suum priorem.

Detraxit fortes in fortitudine sua. Alii dixerunt, & in ira evertit infirmos: id est, fortes atque virtutum viros prostra- vit & detraxit.

Et cum steterit, non credit vitæ suæ. Dedit ei Deus lo- cum penitentiae, & ille abutitur eo in superbia: oculi autem ejus sunt in viis illius. Et cum in prosperis sit, nec sic quoque mordente conscientia putat, quod eadem sollicitate perpetuè potatur, cum hujusmodi pernacitas & duri animi sit, credens quod in illa vita sua tam perditam stare possit.

Elevati sunt ad modicum, & non subsistunt: & humili- antur sicut omnia, & auferentur. Ad modicum autem di- citur, pro brevitate vitæ præsentis, in qua pro tempore exal- tantur iniqui. Auferentur sicut omnia, id est, sicut illa quæ- cumque sunt partis adversæ, sive cum in fine sæculi ablata fuerint omnia temporalia.

Et sicut summities spicarum conerentur. Quemadmo- dum enim summities spicarum, res utique nimium fragiles tanta facilitate comminuntur, ut ad nihilum deducantur, ita & hi de quibus locutus sum, ut pulvis tenuissimus, sive ut favillæ lanugo erunt ante faciem Dei, cum fuerint contru- melia confusionis attriti.

Quod si non est ita: quis me potest arguere esse mentium, & ponere ante Deum verba mea? Quis enim ex vobis ar- guere me poterit: quia non ita sit futurum ut dixi: meque falsitatis convincere, qui asseritis quod omnia in hoc tempore reddat Deus peccatoribus quæ merentur: quod in meam po- tius suggillationem de studio contentionis ingeritis.

Caput XX V.

R ESPONDENS autem Baldad Suites, dixit: Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in subli- mibus suis. Nunquid est numerus militum ejus? Convictus Baldad à beato Job dicitur: in futuro magis Dei esse judi- cium, ad hæc se convertit ut diceret, apud eum est potestas & terror: id est, non jam exercet judicium, sed apud se re- positum tenet ac reservat in posterum. Ipse tamen facit per-

petuæ pacis concordiam in sublimibus, id est, angelis, sive hominibus sanctis suis, custodiendo eos ne per aliquem lapsum peccati inimicitias offensæ celestis incurrant.

Et super quem non surget lumen illius? Ipse enim illumi- nat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Nunquid justificari potest homo comparatus Deo: aut ap- parere mundus natus de muliere? Manifestum est, quod ino- pia respondendi, eadem quæ dixerat frequentius repetant.

Ecce luna etiam non splendet, & stella non sunt mundæ in conspectu ejus. Sub nomine lunæ, sive stellarum, an- gelos & supernas potestates intelligere possumus: qui ad comparisonem divinæ reverentiae, immundi & tenebræ pos- sunt videri: ex eo utique quoniam natura conditæ creaturæ: licet non peccent: capaces tamen peccati sunt, ut apparuit in aliis angelis ejusdem naturæ peccantibus. Sed post eos nul- lum angelorum peccasse credendum est: quia omne liberum suum arbitrium in solius Dei charitatem verterunt: sicque immobiles facti sunt, persistentes in veritate: in qua prædi- ctus angelus cum suis stare noluit. Proinde angelorum vo- luntas per amorem Dei facta est inconvertibilis, quæ in Deo est per naturam. Ideo illi soli incorrupto honor & gloria. Post- est & de his elementis dicere, quod ideo immunda di- cantur, quia non semper luceant: vel quod corpora tan- tum illuminent, & non mentes sicut Deus, qui utrumque facere consuevit.

Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis? Si enim angeli, inquit, & cælorum etiam corpora ad com- parationem Dei, immunda esse dicuntur: quid putas homo existimandus est, cum sit ipse putredo: filius quoque homi- nis vermis: ex eadem utique nascens corruptione qua vermis?

Caput XXVI.

R ESPONDENS autem Job, dixit: Cuius adjutor es? Nunquid imbecillis, & sustentas brachium ejus qui non est fortis. Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nomen eum qui fecit spiramentum? Videns Deo injuriam fieri, justa indignatione commotus, in ipso initio sermonis sui Baldad Suiten durioribus arguit verbis: eo quod ita loqueretur, tanquam si Deus infirmus ac non ha- bens ullam brachii fortitudinem, ejus egeret auxilio. Adver- tens igitur quia minor est participatio ad totum, gutta stille perenni fonte: scintilla latens in cinere igni divino, quo om- nia concalescunt: lucerna corporis, soli justitiæ: testa figulo: anima Deo: unde mirans Job loquitur, quare ausus fuerit, ut eum à quo illi est esse, docere voluerit.

Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. Gigantes autem appellat scriptura divina homines superbos, rebelles, & contumaces. Diabolus quoque & sui, propter superbiam translato nomine gigantes nuncupantur. Quod au- tem ait sub aquis gigantes gemere: ita, inquit, velut si di- xisset, sub terra: id est, in inferioribus terræ: ubi inferi esse perhibentur. Unde & ipsi inferi nominati sunt. Aquæ enim ejus naturæ sunt, ut sine terra esse non possunt. Ecce gigan- tes gemunt sub aquis. Qui gemitus utique de doloribus, & squalore tartaræ habitacionis eis nascebantur.

Nudus est infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni. Hoc dicit, quod scientiam Dei nihil latere possit. Et quod perditio, qui diabolus nobis non absurde sentitur, se non prævaleat ab omnipotentia ejus abscondere.

Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit ter- ram super nihilum. Hoc sic intelligendum est: sive quod ter- ra ex nihilo facta sit: sive nihil infra terram sit, quo terra su- stineatur: cum ipsa universa sustineat, & ipsa innumerabili- ter Dei virtute libretur: quia in ipso sunt universa, & ab illo omnia continentur. De quo Apostolus dicit: Portans omnia virtutis suæ verbo. Et quia aliquando in scripturis per figuram Aquilo ventus, diabolus esse significatur: Siqui- dem à Salomone Aquilo durus ventus dicitur: nomine autem dexter vocatur. A suis quippe dexter quidem dicitur, sed totus sinistri operis author est. Hic igitur super vacuum dilata- tur: id est, super frigidus fide atque incredulos: quod est super inanes vera religione & vacuos: atque ut eis velut rex dominetur, superextenditur. Rursum illi ipsi increduli quos sanctus Job terræ nomine appellavit: super diabolum, qui à Deo nihil factus est, appenduntur: ut incerti semper sint, & imitentur caput suum membra, ut tanquam caput quod

nihil dictum est esse, super vacuum & nihilum appen- dantur.

Qui ligat aquas in nubibus suis: ut non erumpant pari- ter decursum. Per has nubes in altitudine ipsa spatiosi aeris colligantur aquæ, sicut & alio loco de Deo ita legimus: Cri- brans aquas de nubibus suis. Hoc igitur modo ligatæ dican- tur, quoniam non simul effunduntur in terram: sicut in di- luvio factum legimus. Spirituales autem iste est intellectus: ut nubes sanctos doctores interpretemur Ecclesiæ: qui aquas Evangelii portant populis effundendas, & gubernandas à Spi- ritu sancto deferunt: ut irrigentur terræ populorum: & de hac celesti pluvia, virtutum fruges spiritali operatione mul- tiplicentur. Quas aquas de superna abundantia defluentes, ligat Deus in nubibus suis: ut unicuique secundum capacita- tem cordis sui, tantum doctrinæ, tanquam aquam effundat, quantum suscipientis possibilitas patitur: ne simul fortassis effusa, obsint cordibus: minus valentibus abundantio- rem suscipere doctrinam.

Qui tenet vulnus solii sui. Sententiam judicii sui refer- vat in posterum. Justitiæ suæ, & pietatis sedem in omni crea- tura sua, veritatis gloria resplendentem Deus tenere dicitur: quod est manifestationem secretorum judiciorum suorum ob- vallare atque abscondere: ut Evangelii Christi in his qui pereunt.

Et expandit super illud nebulam suam. Secundum illud quod Dominus ait discipulis in Evangelio: Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum. In obsecrationem quoque di- vine custodiæ suæ: expandit super ipsum bonum nuncium Evangelii, in nubem defensionis suæ, ut nullus possit ei quam- vis acerrimus adversarius prevalere: de qua Apostolus ait: Pa- tres nostri omnes sub nube fuerunt.

Terminum circumdedit aquis: usque dum fiantur lux & tenebra. Sub nomine aquarum *αἵματα αἰσθητων*, quod est à parte ad totum, mundi finem mihi videtur dixisse: quia no- ctis ac diei vicissitudo prateritura sit: Sive de impiorum popu- lis, vel de sanctorum tribulationibus: quæ aquarum no- mine in scripturis sæpe dicuntur. Hæc igitur aquæ à Deo ter- minum acceperunt: sive ut semper iniqui & peccatores sint: sive ut non sinat fidelis Deus tribulationes pati sanctos suos su- per quam sustinere possunt. Hæc ergo sicut donec prosperitas, & iniquitas transeat impiorum: quæ hoc loco lucis & tenebrarum nomine significata sunt.

Columna cæli contremiscit, & pavent ad nutum ejus. Stabilitem ergo sollemnmodo permanentem in natura ange- lorum, columnarum nomine sentiamus: quia non solum immobiliter in sanctitate perseverantes sunt: sed etiam eter- næ beatitudinis gloria speciosi. Nam de futura immobilitate hominum, ita ait filius Dei: Qui vicerit, faciam illum co- lumnam in templo Dei mei. Sed & ipsa Ecclesia, quæ est sanctorum omnium congregatio: pro æterna sibi in Domino stabilitate, columna & fundamentum dicitur veritatis. Po- test & de sanctis angelis ita intelligi: ut pro charitatis suæ ac dilectionis intuitu, columnæ dicantur: eo quod pro salute hominum curam gerant, pro quibus sunt pio affectu solliciti: quod eis quasi ad pondus cogitationum accedere videtur. Et se- cundum tropicos intellectus, cæli nomine significari Eccle- siam noverimus, in qua cælorum mysteria celebrantur. Hu- jus itaque cæli, id est Ecclesiæ columnæ, sunt Apostoli: & ceteri qui gratia summi sunt, qui portant ac sustinent diversarum persecutionum ingruentia sibi pericula. Et animæ homi- num aliquando cæli intelliguntur. Harum animarum quas per metaphoram cælos diximus: columnæ sunt cogitationes suæ: ipsis quippe anima sustinetur & regitur: & ne æruginè peccati nutet ac tribet, consilii stabilitate firmatur. Quia hoc sapies contingit humanæ fragilitati, ut ubi cautio minor intuentium est: impulsu peccati columnæ, id est, bonæ cogitationes in parte altera diffingantur. Et idcirco tremunt ac pavent ad nutum minantis Dei: suum horrendum judicium prædicantis. Non enim cogitationes animæ istæ sunt propriæ, tanquam sibi natura inessent: quæ utique in natura existente sunt, & naturæ existentis ministerium, sine quibus natura rationalis non est: quoniam ut dixi, ipsæ per se non sunt: sed motus invisibiles sunt subsistentis naturæ.

In fortitudine illius repente maria congregata sunt. Quod in principio Genesis factum legimus.

Et prudentia ejus percussit superbum. Cui dubium est quia principaliter diabolus sit hic superbus: qui tunc primum à Deo percussus est: quando eum de sede illa cælorum beata atque sublimi deposuit, de qua propheta ait: Tu humiliasti

sicut vulnereatum superbum. Spiritualliter, rectè maria hæc, Judæorum gentem, & nationum populos esse sentimus, qui- bus dominaturum verum Salomonem, David Propheta ita pronunciat, dicens: Et dominabitur à mari usque ad mare. De mari enim: id est de gente Judæorum cepit Evangelium Christi, quia de Sion exiit lex & pervenit ad mare gentium. Huculque ergo hæc maria populorum fortitudine ac virtute resurrectionis Christi, Apostolorum Evangelistarumque mini- sterio caterorumque prædicta: repente in unum Ecclesiæ cor- pus congregata, atque in unam copulam fidei sunt Christi cha- ritate connexa.

Spiritus ejus ornavit cælos. Legimus in principio Gene- seos, quarto die à Deo stellas positas esse in cælo, aut in fir- mamento. Spiritu etiam sancto, rationabiles cælos ornavit: quos Apostolos, & Apostolicos viros intelligimus: qui mul- tis scripturarum locis, cælorum nuncupationem consequuntur, secundum illud Prophætæ: Operuit cælos virtus ejus, & prudentia ejus percussit superbum. Christus Dei virtus, & Dei sapientia percussit superbum diabolum. Hi ergo sancti, à Spiritu sancto ita distincti sunt gratiarum donis, tanquam sy- dereis luminaribus.

Et obstericante manu ejus, eductus est coluber tortuosus. Sancti ergo adornati verbo Dei, tanquam semen populus spar- gunt. Unde à timore Domini in utero, spiritu salutis conce- perunt: & ita manus, & sapientia Patris, Jesus Christus, ani- mabus multiplici virtute fecundis, dignatione suâ à sancto Job astare perhibetur, ut parturientibus filios venturi sæculi, ob- sequium quoddam adhibeat suæ pietatis, easque in persecutio- num doloribus positas consoletur: ministerio quoque suo invi- sibiliter intrinsecus operante, adjuvet parturientes: Quia sine illo, nullus eos bonorum operum, quæ filiorum nomine supe- rius diximus, subsequetur effectus. Ipso igitur charitate misere- cordiæ suæ qua nos multum dilexit, per hoc ministerium ob- servante, & pietate ejus obstericante, ut animæ sanctæ hujusmodi factus edant, educitur ab eis, & de cordibus earum excluditur ille, in quo nihil est rectum, coluber tortuosus.

Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus. Hæc sunt viæ Domini, de quibus ipse Salvator per Salomonem ait, cum de sua nativitate prædixit: Dominus creavit me in principio via- rum suarum in opera sua. Creatus est ergo ipse Dominus Jesus Christus per Deum patrem, ex Maria virgine: ad ostenden- das & manifestandas mandatorum vias, à quibus opus Dei, id est, homo aberraverat.

Et cum vix parvam stillam sermonis ejus audiverim. Par- vam stillam, hominem assumptum intelligamus, qui in psal- mo Hermonim mons modicus appellatur. Et in Daniele lapis excisus: & falciculus guttæ in Cantico Canticozum.

Quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? Hoc di- cit: si assumptio formæ servi, penè ineffabilibus mysteriis continetur, & ad comparisonem assumptus Dei stilla per- modica est: quanto magis, quisque non poterit tonitruum magnitudinis intueri: id est, ipsam divinitatem: quæ ideo to- nitruum nomine dicta est: quia cum de excelsis fama nominis ejus in Christo Jesu filio suo terris insonuit, & hominibus hoc fragore terribili innotuit: nemo tamen eorum poterit totam divinitatis ejus magnitudinem intelligentia contue- ri: id est, illud: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.

Caput XXVII.

A DDIDIT quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit: Vivit Deus, qui abstulit judicium meum: & omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Dum eum innocentem, penas iniquorum pati permittit: amaritudinem quoque animæ ejus, miseria præsentis replevit. Vivit Deus, qui abstulit judicium meum. Secundum formam servi quam assumpsit, judicium voluntatis humanæ: & ex persona assumpti hominis dictum est: quo orans dicebat ad patrem: Mi pater, si possibile est transeat à me calix iste. Et ideo judicium meum dixit: quia in se humani generis infirmi- tatem, in veritate suscepti hominis demonstrabat. Et omni- potens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Ama- rum erat poculum mortis: ad quod bibendum Salvator nos- ter advenerat: de ipsis namque calicis amaritudine erat, quod ait discipulis suis: Tristis est anima mea usque ad mor- tem. Verbum autem, adduxit, secundum Apostolum in- telligendum est: qui de Deo patre ita ait: Qui proprio filio

fuo non peperit: sed pro nobis omnibus tradidit illum. Non enim nolens traditus est in mortem. Alio loco de Salvatore idem Apostolus dicit: Qui se tradidit pro peccatis nostris.

Quia donec superest halitus in me, & Spiritus Dei in naribus meis non loquentur labia mea iniquitatem: nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit à me iustus vos esse iudicem. Huc & illud pertinet quod de Domino in Isaia scribitur: Quiesce ab homine, cujus spiritus in naribus eius, quia excelsus reputatus est ipse. Donec autem adverbium, secundum hunc intellectum quo de Salvatore nostro, seriem intelligentiae huius teximus, non ita ut sonat dictum existimemus: tanquam dixerit, quoadusque est halitus vitae huius in me: id est, antequam moriar: sed donec, pro semper atque perpetuo hoc loco dictum esse noverimus. Sicut ait ipse Dominus ad populum per Prophetam: Ego sum, ait Dominus: & donec senescatis ego sum. Non enim post senectutem hominum Deus non erit: cum eisdem potius senescentibus, Deus perpetuo maneat: Ad illud autem quod psalmista ait: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis: Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: quid dicimus? quod posteaquam inimici subiecti fuerint, Christus non sessurus sit ad dexteram Dei Patris? & ubi erit illud quod ait Angelus: Et regni eius non erit finis? Propter quod donec, in talibus locis, ut dixi, pro perpetuo est intelligendum. Nec non & illud quod de Joseph, & beata Maria Evangelista ait: Non cognoscebat donec peperit filium. Quis enim est super veneranda beatæ Mariæ virginitate ita blasphemus: ut hoc saltem audeat cogitare: ut post Deum Salvatorem, filium suum, illa virum cognoverit? Proinde secundum veritatem fidei Catholicæ, donec & hic sicut supra dictum est, pro semper intelligamus. Ait ergo Dominus Jesus: quia semper halitus divinitatis in me est, quia secundum id quod homo sum, & in Deo conditus sum & creatus: habeo in me spiritum patris mei, meumque substantialiter. Sequitur ergo ita dicens: Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Quia ergo innocentiam non morum industria acquisivi, sed in ea ut natus sum, ita sum iustus & innocens.

Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea. Ego enim etiam si in his cruciatibus moriar, non recedam ab innocentia mea, quam vos quasi blasphemum in eis me asseritis perdidistis.

Justificationem meam quam cepi tenere non deseram. Potuit hoc saluator dicere, ut homo in Deum assumptus, cuius initium est secundum carnem ex virgine Maria: peccatum autem hominis, nec nascendo habuit, nec operando contraxit: Et ideo solusveraciter dicit: cum credentes in beatam vitam, & eternam gloriam mittit: & incredulos in perditionem mittit. Sive argentum clara & splendens eloquentia secularis, à mundo per Christum auferatur: ut credentium faciundia, nitenti & puro eloquio, eius Evangelium vestiatur: quia quemadmodum animæ hominum virtutum vestibus induuntur: ita & sensus dum prædicatione Evangelizantium enunciantur, quodammodo sermonibus vestiuntur. Adificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum. Ut tinea consumit, & demolitur habitaculum suum: ita & diabolus domum perditionis sui in interitum eius adificat: qui habitationem sibi temporariam, & paulatim solubilem præparavit, possessurus æterna supplicia. Hic est ergo ille impius hypocrita qui avarè rapit. In non convertente nulla spes veniæ erit, cum etiam super hæc, quadam avaritia sævientie rapiat homines ad interitum. Qui ideo hypocrita dicitur: quia se transfiguratur in angelum lucis: cuius etiam clamorem seræ deprecationis non est Dominus auditurus: cum intra penarum angustias fuerit coarctatus. In Deo quoque non erit ei de bono conscientie aliqua delectationis fiducia: sed nec in laudem confessionis eum poterit provocare, qui in similitudinem innumerabilium filiorum suorum divina sententia Dei gladio ferietur. Nepotes etiam in quibus illi intelliguntur qui ab illis seducuntur quos prius diabolus ipse deceperat: nepotes, inquam, eius non saturabuntur pane, visionis Dei utique famem inopiamque passuri. Quia omnes sancti contemplantes Deum, reficiendi ab eo sunt & pascendi: quo nunc angeli saturantur. Reliquias quoque diaboli, extremam generationem eius intelligere possumus: quæ similiter, ut ipse diabolus, & filii ac nepotes eius, cum toto corpore populi sui in interitum sepelientur. Illæ quoque viduæ: id est animæ quas vitiiis suis & illecebris

loquimini? Hæc est pars hominis impii apud Deum: & hæreditas violentorum, quam ab omnipotente suscipient. Illa dicitur quæ habet Deum in manu ac potestate, & in feceris iudiciis suis.

Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt: & nepotes eius non saturabuntur pane. In filiis & nepotibus, reliquam omnem posteritatem male generationis signavit. Aliquando in scripturis, non solum carnali progenie: verum etiam morum similitudine filii appellantur.

Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitum: & viduæ illius non plorabunt. Hoc significare mihi videtur: quod per tempora ad summam egestatem, sive miseriam, proles impii hominis, sive generatio deducenda fit: & viduæ eorum præ nimio instante sibi malo, flere non poterunt.

Si comportaverit quasi terram argentum: & sicut lutum præparaverit vestimenta. Infastibilem cupiditatem ac voraginem quamdam inexplabilis huius impii dicit.

Præparavit quidem, sed iustus vestietur illis: & argentum innocens dividet. Et Salomon ait: Qui amplificat divitias suas cum usuris abundant: qui miseretur pauperum congregat eas.

Adificavit sicut tinea domum suam: & sicut custos fecit umbraculum. His verbis hoc ait, quod homo impius frustra laboraverit: quandoquidem, vel cito transentibus rebus, vel teneis demolentibus, status illius domus comparatur. Aliter: Si comportaverit quasi terram argentum, & sicut lutum præparaverit vestimentum præparabit quidem, sed iustus vestietur illis, & argentum innocens dividet. Adificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum. Hic ergo impius, quem diabolus esse superius diximus, in prævaricatione Adæ, preciosos quosque & claros viros, ut terram & lutum viles constituit: à quibus etiam virtutes & bona nature velut vestimenta detraxit: & eorum aurum, quo divitiæ mentis significantur. Hi enim divitiis ad imaginem & similitudinem creatoris sui pulchri facti fuerant, & compositi: qui eas auferendo ab eis, ad summam eos indigentiam vilitatemque perduxit. His igitur rebus homines comparantur, in Adam ut dixi, seducti à diabolo, quæ in creatura mundi viliora videntur. Sed iustus Dominus, & Deus nostro, auferendo à diabolo prædicta spolia captivorum: ipsos quoque captivos liberans, quos inimicus in interitum præparaverat: Ecclesiam sanctam sibi exhibuit ex eis: mundans eam lavacro aquæ in verbo: atque eam sine macula, & ruga efficiens: id est, puram à peccato, & confessione fidei simplicem, pretioso induit vestimento. Argentum etiam quo perspicui quique, ut iam locutus sum, & clari mundi huius intelliguntur: innocens agnus Dei, & immaculatus dividit: cum credentes in beatam vitam, & eternam gloriam mittit: & incredulos in perditionem mittit. Sive argentum clara & splendens eloquentia secularis, à mundo per Christum auferatur: ut credentium faciundia, nitenti & puro eloquio, eius Evangelium vestiatur: quia quemadmodum animæ hominum virtutum vestibus induuntur: ita & sensus dum prædicatione Evangelizantium enunciantur, quodammodo sermonibus vestiuntur. Adificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum. Ut tinea consumit, & demolitur habitaculum suum: ita & diabolus domum perditionis sui in interitum eius adificat: qui habitationem sibi temporariam, & paulatim solubilem præparavit, possessurus æterna supplicia. Hic est ergo ille impius hypocrita qui avarè rapit. In non convertente nulla spes veniæ erit, cum etiam super hæc, quadam avaritia sævientie rapiat homines ad interitum. Qui ideo hypocrita dicitur: quia se transfiguratur in angelum lucis: cuius etiam clamorem seræ deprecationis non est Dominus auditurus: cum intra penarum angustias fuerit coarctatus. In Deo quoque non erit ei de bono conscientie aliqua delectationis fiducia: sed nec in laudem confessionis eum poterit provocare, qui in similitudinem innumerabilium filiorum suorum divina sententia Dei gladio ferietur. Nepotes etiam in quibus illi intelliguntur qui ab illis seducuntur quos prius diabolus ipse deceperat: nepotes, inquam, eius non saturabuntur pane, visionis Dei utique famem inopiamque passuri. Quia omnes sancti contemplantes Deum, reficiendi ab eo sunt & pascendi: quo nunc angeli saturantur. Reliquias quoque diaboli, extremam generationem eius intelligere possumus: quæ similiter, ut ipse diabolus, & filii ac nepotes eius, cum toto corpore populi sui in interitum sepelientur. Illæ quoque viduæ: id est animæ quas vitiiis suis & illecebris

voluptatum diabolus eneraverat, mollesque reddiderat, ut omnem fortitudinem & virilitatem amitterent: nulla correctione ac satisfactione desebunt: ut saltem aliquando respicerent ad Deum, quem tanquam virum amiserant, vitiiis velut adulteris coherendo.

Dives cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inveniet. Multis modis dives intelligitur in scripturis divinis. Est dives facultatibus terrenis: sed si confidit in ipsis divitiis, cadet. Hic ergo dives cum in somno mortis fuerit, nihil de suis facultatibus secum feret: quoniam nudus venit nascendo: nudus revertitur in terram moriendo. Hic in resurrectione aperiet oculos suos, & nullam meritum boni operis inveniet. Judæorum quoque populus, propter innumerabilia divina beneficia: Prophetarum quoque oracula, sive promissiones plurimas, & Dei ipsius frequens alloquium, dives est dictus. Unde eisdem Judæis ait Dominus in Evangelio: Væ vobis divitibus. Superbi quoque non habentes spiritum paupertatem, divites appellatur. Philosophi etiam, habentes faciundiam & scientiam mundanalem, divites nuncupantur. Hi cum in die resurrectionis fuerint suscitati: nihil remedium quo salventur invenient. Hæreticus etiam quisque dives dici potest: quoniam multa imò omnia de sanctæ Ecclesiæ remuneracionibus se habere præsumit: remissionem peccatorum: significationem spiritus: pignus etiam domini corporis: & hæreditatem cum sanctis angelis regni cælestis. Hi ergo omnes sive quia crucis scandalum patiuntur: sive præsumptione cordis sui, ut in errore ambulent, veritatis tramitem reliquerunt. Sive quia obscuratum habentes intellectum, proprium liberæ voluntatis arbitrium: in infidelitate perdurant. Vel quia abominabiles facti sunt: exaltantes cor suum post somnum mortis: in resurrectione aperient oculos suos, & nihil invenient.

Apprehendet eum quasi aqua inopia: nocte opprimerit eum tempestas. Subitam egestatem prædictis divitiis, velut aquam superventuram significat: qui miseria, & inopinata sibi angustia, quæ tempestatis nomine dicta est, nocte, id est, repente dum nesciunt opprimuntur: iuxta illud Apostoli: Cum dixerint pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus.

Tolle eum ventus urens, & auferet: & velut turbo rapies eum de loco suo. Venti nomine, sententiam dixit, qua velut pulvis quisque eorum projicietur à facie terræ. Et ventus hic divinæ sententiae urens dicitur: eo quod ad gehennæ urendum ducit, sive compellit.

Emitte super eum, & non parceret. Ventus utique sententiae Dei: sive ipse Deus per sententiam justitiae suæ, mittet super eum penas: id est, meritum facinorum suorum suscipiet. Non enim parceret, cum redderet ei secundum opera sua.

De manu eius fugiens fugiet. Et non tenebitur, inquit, manu Dei ut salvetur, de qua velut fugæ modo, veloci lapsu in ruinam deciderit. Quod autem ait, fugiens fugiet: sive ut alii dixerunt, fuga fugiet: perentem in perpetuum peccatorem significat: quia nunquam sit revocandus ad vitam: & illic ei penitentiae locus non erit.

Stringet super eum manus suas: & sibilabit super illum, intuens locum eius. Alii dixerunt, planget super eum manus suas: & trahet eum de loco suo. Nativus quibusdam corporum humanorum, censuram indignantis Dei, & contra peccatorem divitem irascens, hoc sermone describit: ubi & jam quasi sibilans indiet quam atrox illi penarum locus reservetur. Ad talem locum & Judas Iscarioth abiit.

Caput XXVIII.

HABET argentum venarum suarum principia: & auro locus est in quo constatur. Ferrum de terra tollitur: & lapis, solutus calore, in as vertitur. Videtur mihi quod per ænigma & parabolam, sub horum nominibus metallorum, mores hominum, & virtutes animorum describat: minimè ordinis observantiam, Prophetarum more, custodiens. Argenti verò, & auri vocabulum, secundum auctoritatem scripturarum, verbi eloquium, & sensus animi indicare voluit. Hæc differentes nos ita dicamus: Habet argentum venarum suarum principia: & auro locus est in quo constatur: Venæ argenti: id est, initium eloqui ab animæ sensibus oritur: sensus verò aureus, rationis ac sapientie iudicio fabricatur,

& ut sit optimus, ab igne divinæ examinationis probatione conflatur. Fortitudo verò quæ ferri nomine appellatur, est qua terram, id est, carnis nostræ malitiam in nobis tollimus: adversum eam contra nos militantem, & contra legem spiritus conversantem, rigore animi, & virtute repugnemus. Lapidis quoque nomine cordis figuratur durities: quæ per calorem & fervorem fidei resoluta mollescit: ut primum possit in se verba scribentis recipere. Deinde velut in æs quod canorum est, merito sanctitatis proficiens, ad laudes & gratias Deo offerendas, fidei soliditate pervenit.

Tempus possit tenebris: & universorum finem ipse considerat. In scripturis divinis, peccatores homines, demones & ignorantie atque tribulationes sive peccata: pro modo, & locis tenebræ nuncupantur.

Lapidem quoque caliginis & umbram mortis. Hunc lapidem metaphoricè diabolum hoc loco intelligere possumus: qui propter errores suos quibus totum mundum involverat, lapis caliginis dicitur. Qui cum fortis & potens sit, per naturam qua est à Deo conditus: confidens per superbiam in virtute sua, & non in Domino, & Deo creatore suo, amiserit sapientie lumen: & conversus in stultitiam & tenebras, & idcirco lapis caliginis dici potuit: secundum illud, Stultus in tenebris ambulat. Sicut ergo lapis caliginis diabolus nominatur: ita & umbra mortis dicitur: Quoniam hi qui se ab eo defendi ac protegi putant: æternis ut ipse diabolus gehennæ ignibus mancipandi sunt.

Dividit torrens à populo peregrinante, eos quos oblitus est pes egentis hominis, & irvivos. Hoc dicit: irvivos, id est, errantes & illos quos oblitus est pes egentis hominis, separabit torrens à populo peregrinante: eo quod oblitus eorum sit gressus. Sive præsens conversatio egentis hominis pedis nomine significata est. Oblitus est dixit, pro eo quod præmissus egens, non est Deum pro hujusmodi deprecatu: cum tamen elemosyna Deum precetur: id est, ipsum opus bonum quod homo fecerit, quadam manifestatione sui loquatur ad Deum. Hoc ergo dicit sanctus Job: quod irvivos sine via veræ religionis viventes: & qui misericordiam pauperibus, quod est Christi fratribus non fecerunt, torrens ignis separet: simul & à sanctorum consortio dividet. Sive hic egenus propriè Salvator noster intelligitur, qui propter nos egens, & pauper factus est cum dives esset. In pede quoque ejus: dispensationem, vel assumentis hominem: vel mundum ingredientis advertet. Unde Propheta ait: Existi in salutem populi tui. Hi ergo qui dispensationem salutis suæ in Evangelio non receperunt, oblivioni dati sunt: qui credere per duritiam propriæ voluntatis noluerunt. Et idcirco irvivi dicitur: quia Christum, qui est via, non receperunt.

Terra de qua oriebatur panis in loco suo, igni subversa est. Diversas res & obscuras connectit: ut cum superioribus inferiora non hæreant. Proinde mihi videtur: quia hoc loco terram Sodomorum describat, cuius abundantiam, & amenitatem cum admiratione collaudet. Terra de qua oriebatur panis in loco suo, igni subversa est. Hæc terra potest & Judæa intelligi: in qua panis legis Dei, per doctrinam Prophetarum populis nascebatur, qua amore Dei per fidem Christi carnalis legis intelligentia subversa est: & in rectos tramites, & spirituales sensus constituta: ut jam occidentem literam non sequatur.

Locus sapphyri lapides ejus: & glebe illius aurum. Per metaphoram dicit: quod in Sodomis uberrima fuerint omnia & optima: quæ etiam auro & pretiosis lapidibus comparentur. Locus sapphyri lapides ejus. Sic dicit ei Dominus per Prophetam: Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos & fundabo te in sapphyris: & reliqua. Hoc enim decore pretiosorum lapidum, id est, omnium Christo credentium per Deum patrem, tunc adornata est Judæa: quando gentium populus ei per fidem Christi est copulatus. Locus sapphyri lapides ejus, & glebe illius aurum. Lapidis pretiosus, & aurum non in optima terra, sed in remotis, & squalidis inveniri dicuntur. Igitur secundum hunc modum Judæa sterilis fide, & infœcunda virtutibus, habuit in se hos lapides pretiosos: id est, Patriarchas & Prophetas, & omnem sanctorum multitudinem. Locus sapphyri lapides ejus: & glebe ejus aurum. Glebas sanctæ terræ Ecclesiæ, sanctos ejus propter faciunditatem bonorum operum appellavit: quos etiam & propter gratiarum divisiones, glebas sanctus Spiritus voluit nuncupare: quò auri merito conferentur: in quarum oculis venis tanquam animarum seminibus, sensus magni